

Ett nordiskt samarbete för alla

Funktionshindersintegrering
i Nordiska ministerrådets
verksamhet 2020

Nordens
välfärdscenter

Ett nordiskt samarbete för alla
– Funktionshindersintegrering i Nordiska
ministerrådets verksamhet 2020

Utgiven av
Nordens välfärdscenter
© november 2020

Projektledare: Maria Montefusco

Författare: Maria Montefusco

Ansvarig utgivare: Eva Franzén, Nordens välfärdscenter

Redaktör: Christina Lindström

Omslagsfoto: Victoria Henriksson

ISBN: 978-91-88213-72-3

Nordens välfärdscenter
Box 1073, SE-101 39 Stockholm
Besöksadress: Slupskjulsvägen 30, 4 tr
Tel: +46 8 545 536 00
info@nordicwelfare.org

Nordens välfärdscenter
c/o Folkhälsan
Topeliusgatan 20
FI-00250 Helsingfors
Tel: +358 20 741 08 80
info@nordicwelfare.org

www.nordicwelfare.org/publikationer

Innehållsförteckning

Inledning – ett nordiskt samarbete för alla.....	4
Integrering av funktionshinderspersion i Nordiska ministerrådets verksamhet	6
Sammanfattning av resultat för 2020	10
Finns perspektivet i styrdokument?.....	11
Finansieras aktiviteter?	11
Vad är nästa steg?	12
Resultat område för område.....	13
Samarbetsministrarnas tvärssektoriella områden inklusive mobilitet, barns och ungas rättigheter samt internationellt samarbete	14
Social- och hälsopolitik	18
Kultur	21
Jämställdhet.....	26
Arbetsliv	28
Utbildning och forskning	29
Lagsamarbete	30
Näringspolitik	30
Regionalpolitik	32
Digitalisering	34
Integration	35
Kommunikation.....	37
Nästa steg	40

Inledning – ett nordiskt samarbete för alla

Det nordiska samarbetet ska vara tillgängligt och inkluderande, och den politik som genereras ska vara relevant för alla nordbor oavsett funktionsförmåga. Att se, förstå och tillmötesgå behov hos barn, unga, vuxna, flickor, pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning är dessutom ett effektivt sätt att arbeta med social hållbarhet. Ett samhälle där så många som möjligt kommer till sin rätt och kan bidra är ett hållbart samhälle. Ett samhälle där vissa grupper lämnas utanför, är inte socialt hållbart. Universellt utformade lösningar främjar i sig inkludering och därmed socialt hållbar samhällsutveckling.

Genom att integrera ett funktionshindersperspektiv bidrar nordisk politik till socialt och ekonomiskt hållbar samhällsutveckling. Politik som ska främja delaktighet i exempelvis arbetslivet ska beakta universell utformning och behov hos personer med funktionsnedsättning. Det gäller också praktiska saker, så som att politiska möten ska vara tillgängliga och det ska gå att ta del av ministerrådets rapporter och hemsida även med digitala hjälpmedel.

Enligt det nordiska samarbetets nya vision, Vision 2030¹, som antogs 2019 ska regionen bli världens mest integrerade, gröna, konkurrenskraftiga, och socialt hållbara till år 2030. För att lyckas med det har en handlingsplan tagits fram som ska vara avgörande för all samarbetspolitik och som påverkar varje sektor för sig.²

Vision 2030 speglar hållbarhetsmålen i FN:s Agenda 2030, är tvärssektoriell och genomsyras, i likhet med FN:s mål, av budskapet att ingen ska lämnas efter.³ Agenda 2030 har ett tydligt integrerat funktionshindersperspektiv. Funktionshinder och personer med funktionsnedsättning omnämns elva gånger i hållbarhetsmålen. Därutöver är samtliga hållbarhetsmål universella, och gäller därmed alla människor.

Enligt delmål 16.7 i FN:s Agenda 2030, ska alla världens länder "säkerställa ett lyhört, inkluderande, deltagandebaserat och representativt beslutsfattande på alla nivåer".

---

¹ <https://www.norden.org/sv/declaration/var-vision-2030>

² <https://www.norden.org/da/node/46087>

³ <https://sustainabledevelopment.un.org/>

Delmål 10.2 är att "till 2030 möjliggöra och verka för att alla människor, oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, ras, etnicitet, ursprung, religion eller ekonomisk eller annan ställning, blir inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet".

Nordiska ministerrådet har under 2020 också antagit en intern policy för tvärssektoriell integrering av hållbar utveckling, jämställdhet samt barnrätts- och ungdomsperspektiv.⁴ Policyn tydliggör sektorernas ansvar för tvärssektoriella perspektiv och stödjer samtidigt genomförandet av visionen.

Dessa nya strategiska dokument för det nordiska samarbetet har ett integrerat funktionshindersperspektiv.

I det nordiska samarbetet förekommer fortfarande bristande tillgänglighet, som hindrar personer med funktionsnedsättning att delta aktivt i samarbetet och därmed både att påverka och ta del av den politik som utvecklas. Detta är ett demokratiskt tillkortakommande och Nordiska ministerrådet arbetar därför systematiskt för att stärka funktionshindersperspektivet i alla relevanta politikområden, samt i sin egen verksamhet. Syftet är att statuera exempel som organisation, samt i all politik och alla aktiviteter som det nordiska samarbetet genererar.

Integrering av funktionshindersperspektiv är ett generellt åtagande för Nordiska ministerrådet men även en viktig del av implementeringen av ministerrådets Handlingsplan för nordiskt samarbete om funktionshinder för perioden 2018–22.⁵ Integrering och uppföljning av handlingsplanen utgör aktivitet 2.1 inom fokusområdet Hållbar utveckling.

Denna rapport är en uppföljning och ger en ögonblicksbild av hur funktionshindersperspektiv integreras i nordisk politik och verksamhet 2020. Det interna arbetet med tillgänglighet inom sekretariat och institutioner finns också med.

Rapporten är indelad i två delar, där den första visar resultaten av den systematiska funktionshindersintegreringen som pågår inom politikområden och verksamhet gemensamt. Den andra delen beskriver processen i politikområde för politikområde.

---

⁴ <https://www.norden.org/sv/publication/nordiska-ministerradets-policy-integrering-av-hallbar-utveckling-jamstalldhet-och-ett>

⁵ <https://www.norden.org/sv/publication/handlingsplan-nordiskt-samarbete-om-funktionshinder-2018-22>

Integrering av funktionshindersperspektiv i Nordiska ministerrådets verksamhet

Det nordiska regeringssamarbetet är en komplex verksamhet. Här ingår ett tiotal politiksektorer, administration och många institutioner. Målet är att alla relevanta politikområden också har ett integrerat funktionshindersperspektiv.

Vad menas med integrering av funktionshindersperspektiv?

Integrering av funktionshindersperspektiv betyder olika saker beroende på kontext. På engelska används begreppen "disability mainstreaming" eller "disability inclusive". Att integrera ett funktionshindersperspektiv handlar för Nordiska ministerrådet som att synlig- och tydliggöra situationen för och behov hos personer med funktionsnedsättning samt att främja inkludering genom universell utformning och tillgänglighet.

Arbetet med integrering av funktionshindersperspektiv i det nordiska regeringssamarbetet delas in i två delar:

- medvetandegörande, integrering och uppföljning av funktionshindersperspektiv i politikområdena samt
- internt arbete med tillgänglighet inom Nordiska ministerrådets sekretariat och institutioner.

Hur är integreringsarbetet organiserat?

Samarbetet om funktionshinder är som helhet förankrat inom Ministerrådet för social- och hälsopolitik (MR-S) och koordineras av Ämbetsmannakommittén för social- och hälsopolitik (ÄK-S). Insatser för att främja inkludering av personer med funktionsnedsättning och integrering av funktionshindersperspektiv sträcker sig genom flera politikområden.

Nordiskt tvärsektoriellt samarbete för att främja inkludering av personer med funktionsnedsättning och tillgänglighet i Nordiska ministerrådets regi sträcker sig decennier bakåt. I sin nuvarande

form har samarbetet om funktionshinder varit igång sedan den förra handlingsplanen, åren 2015–2017.⁶

Ledningsgruppen för Nordiska ministerrådets sekretariat beslutade i september 2018 att arbetet skulle stärkas ytterligare, bland annat genom att inrätta ett internt nätverk med ansvar för integreringsarbetet. Sedan 2019 finns därmed ett sådant nätverk som består av seniorrådgivare, rådgivare från relevanta sektorer samt från kommunikationsavdelningen. Kontaktpersonerna förmedlar information och höjer medvetenheten om funktionshindersfrågor och tillgänglighet.

Nätverket koordineras av Avdelningen för kunskap och välfärd. Avdelningen samarbetar kring informationsförmedling och uppföljning av integreringsarbetet med sekretariatet för Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder (Funktionshindersrådet), ministerrådets råd med sekretariat hos Nordens välfärdscenter.⁷ Nordens välfärdscenter är en institution under MR-S.⁸

Uppföljning – metod och process

Funktionshindersrådet har genom sitt mandat från MR-S i uppgift att årligen följa upp arbetet med integrering av funktionshindersperspektiv inom ministerrådets verksamhet. Sekretariatet vid Nordens välfärdscenter följer upp arbetet i dialog med kontaktpersonerna i ministerrådets nätverk. Den här rapporten ingår i Nordens välfärdscenters redogörelse av arbetet med Funktionshindersrådet, samt i Handlingsplanen till ÄK-S höstmöte och vartannat år i ministerrådets redogörelse om funktionshinderssamarbetet i dess helhet till Nordiska rådet.

Följande sektorer och politikområden inom regeringssamarbetet följs upp:

- ministerrådet för de nordiska samarbetsministrarna, MR-SAM, koordinerat gränshinderssamarbete, barn och ungdomars rättigheter och internationellt samarbete
- social- och hälsopolitik
- arbetsliv
- utbildning och forskningspolitik
- jämställdhet
- kultur

---

⁶ <https://www.norden.org/sv/publication/handlingsplan-nordiskt-samarbete-om-funktionshinder-2015-2017>

⁷ <https://nordicwelfare.org/funktionshinder/funktionshindersradet/>

⁸ <https://nordicwelfare.org/>

- digitalisering
- regionalpolitik
- näringspolitik
- lagsamarbetet
- finanspolitik
- integration

Vid Nordiska ministerrådets sekretariat involveras också kommunikationsavdelningen som ansvarar för webbplatser, publikationer, bevakning och kommunikation av nordisk politik och kunskap. Kommunikationsavdelningens ansvarsområden spelar en avgörande roll för att det nordiska samarbetet ska bli tillgängligt, för att synliggöra hur personer med funktionsnedsättning har det i Norden och vad som främjar inkludering.

Vad är viktigt? Vad följs upp?

För att behoven hos personer med funktionsnedsättning ska kunna identifieras och beaktas behövs en medvetenhet och tydliga aktiviteter som i praktiken främjar delaktighet. Att funktionshindersperspektivet följs upp, innebär att följande frågor besvaras:

- Omnämns personer med funktionsnedsättning och/eller tillgänglighet och/eller universell utformning i syfte att främja inkludering, i sektorns styrdokument (till exempel samarbetsprogram)?
- Bidrar sektorn finansiellt, eller på annat sätt, till projekt eller andra aktiviteter som syftar till att uppmärksamma situationen eller förbättra tillgänglighet och/eller levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning?
- Vad kan vara nästa steg för integreringen av funktionshindersperspektiv inom ditt område/sector?
- Vilket typ av stöd (resurser, verktyg) behövs för att ta nästa steg?

I och med det nordiska samarbetets nya vision har en fråga lagts till uppföljningen 2020:

- Hur beaktas funktionshindersperspektiv i sektorns/verksamhetens engagemang i det nordiska samarbetets nya vision?

Denna metod för uppföljning bygger på förändrings- och programteori där integrering av funktionshindersperspektiv främjas genom systematisk uppföljning samt att erbjuda kompetens och stöd. Metoden är anpassad för det nordiska samarbetets organisation och bygger på ett tidigare projekt i Nordiska ministerrådets verksamhet som pågick under 2015–17, med

utgångspunkt i en nollmätning som gjordes 2015⁹ och uppföljningar 2016¹⁰ samt 2017¹¹. Inom perioden producerades också inspirationsmaterialet Möten för alla med råd om tillgängliga möten och konferenser.¹²

2019 gjordes den första uppföljningen under pågående handlingsplansperiod. I rapporten Ett nordiskt samarbete för alla – integrering av funktionshindersperspektiv i Nordiska ministerrådets verksamhet 2019, beskrivs metod och resultat.¹³

---

⁹ <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:875851>

¹⁰ <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:946049>

¹¹ <https://www.norden.org/sv/publication/funktionshindersperspektiv-och-tillganglighet-inom-nordiskaministerradets-verksamhet>

¹² <https://www.norden.org/sv/publication/moten-alla>

¹³ <https://www.norden.org/sv/publication/ett-nordiskt-samarbete-alla-0>

Sammanfattning av resultat för 2020

Trots att coronapandemin starkt påverkat förutsättningarna för många av de viktiga möten och andra aktiviteter som planerades till våren 2020 och som till stor del skjutits fram till senhösten, har den goda utvecklingen mot ett starkare integrerat funktionshindersperspektiv i Nordiska ministerrådets verksamhet och politikområden fortsatt.

I jämförelse med uppföljningen 2019 finns 2020 en generellt högre medvetenhet hos kontaktpersonerna i nätverket, fler områden rapporterar resultat och efterfrågar expertkompetens. Detta har varit särskilt tydligt i utvecklingen av innehåll i handlingsplanen till Vision 2030 och andra nya styrdokument, där flera förfrågningar om inspel och kommentarer har kommit till Funktionshindersrådets sekretariat.

Några önskemål från nätverket 2019 var utbildningsinsatser, utvecklade former för brukarinvolvering och standarder för tillgänglighet som kan användas i det dagliga arbetet.

Utbildningsinsatserna och former för brukarinvolvering kommer att diskuteras vid den inspirationsworkshop som på grund av pandemin flyttats fram från maj till november 2020.

När det gäller standarder för tillgänglighet så har ministerrådets nya digitaliserade kommunikationsstrategi tydligt beskrivna tillgänglighetskrav för digitala produkter och tjänster, inklusive publikationer. Kommunikationsstrategin gäller hela samarbetet, också det som beställs av extern utförare. Mer information om detta finns på sidorna 37–38 i denna rapport.

I samarbetets nya policy för integrering av hållbar utveckling, jämställdhet och barnrätts- och ungdomsperspektiv fastställs att alla möten ska vara tillgängliga och där finns en hänvisning till inspirationsskriften Möten för alla. Strategin gäller hela det nordiska samarbetet, inklusive institutioner och samarbetsorgan.

Uppföljningen omfattar 17 politik- och verksamhetsområden som representeras i ministerrådets nätverk. Inom flertalet politikområden finns insatser som på olika sätt uppmärksammar behov och främjar förutsättningar för delaktighet bland personer med

funktionsnedsättning, inte minst genom att samarbeta kring tillgänglighet och universell utformning. Nedan sammanfattas några av resultaten utifrån de fyra frågeställningar som besvarats av politik- och verksamhetsområdena. Därefter beskrivs arbetet område för område.

Finns perspektivet i styrdokument?

Majoriteten av de uppföljda politikområdena nämner personer med funktionsnedsättning, tillgänglighet och/eller universell utformning i sina styrdokument; samarbetsprogram, handlingsplaner, genomlysningar, strategier eller liknande. Även begrepp som inkludering räknas in, om det är inkludering av personer med olika funktionsförmågor som åsyftas. I de politikområden där perspektivet inte syns explicit, kommenterar kontaktpersonerna att det finns intresse för att integrera perspektivet tydligare i nästkommande samarbetsprogram.

Att personer med funktionsnedsättning, funktionshinder och begrepp som tillgänglighet och inkludering omnämns explicit i strategier och andra styrande dokument är viktigt och förbättrar förutsättningarna för att sektorn verkligen tar initiativ och verkar för att främja rättigheter och inkludering. Samtidigt visar uppföljningen att det inte är en självklarhet att konkreta insatser genomförs enbart för att det finns med i styrningsdokument på strategisk nivå. I de sektorer för vilka perspektivet inte är med i strategiska styrningsdokument förekommer på motsatt sätt i vissa fall att sektorn finansierar konkreta insatser, som projekt och möten.

Finansieras aktiviteter?

I nästan alla uppföljda politikområden och delar av verksamheten finansieras olika typer av möten, projekt och andra aktiviteter som syftar till att främja inkludering genom att uppmärksamma situationen eller förbättra tillgänglighet och/eller levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning. Några av dessa är kopplade till funktionshinderssamarbetet generellt så som de nio aktiviteterna i ministerrådets handlingsplan för området, däribland samarbetsministrarnas engagemang i fråga om mobilitet för döva och projektet Universell utformning, delaktighet och demokrati. Detta medan andra sektorer tagit egna initiativ utan att perspektivet finns i strategiska dokument. Så är fallet med högnivågruppen inom digitalisering som utsett ett nordisk-baltiskt nätverk för att främja digital tillgänglighet, bland annat stötta implementering av EU:s webbtillgänglighetsdirektiv.

Det finns ett par politikområden som inte har perspektivet omnämnt explicit i strategier eller finansierar insatser. Inom dessa områden finns dock en positiv inställning till att påbörja samarbete.

Vad är nästa steg?

Nästa steg kommer att diskuteras vid ett evenemang i november 2020 där NMRS:s nätverk deltar tillsammans med medlemmarna i Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder samt företrädare för unga med funktionsnedsättning. Detta evenemang skulle ha genomförts i maj, men flyttades fram på grund av pandemin. Resultatet redovisas som en bilaga till, samt utgångspunkt för, uppföljningsrapporten 2021.

Resultat

område för område

Följande har redogjorts skriftligt genom ministerrådets interna nätverk för integrering av funktionshindersperspektiv och/eller framkommit vid möten med hela nätverket eller enskilda möten med kontaktpersoner.

Nätverket för integrering av funktionshindersperspektiv vid Nordiska ministerrådets sekretariat

Nätverket uttryckte 2019 en önskan att fortsätta hålla kontinuerliga möten samt ha möjligheten att få stöd genom kontakt med Funktionshinderrådet och Nordens välfärdscenter. Nätverket uppskattade också inspirationsworkshopen som format för samarbete och man önskade en tydligare utbildande insats om funktionshinder, liknande de kompetenshöjande insatser som genomförs på barnrätts- och ungdomsområdet.

Nätverket och Funktionshinderrådets arbetsutskott diskuterade några aktiviteter som skulle kunna stärka processen i alla sektorer och hela integreringssamarbetet. Dessa var bland annat:

- Utveckla former för involvering av personer med funktionsnedsättning och företrädare från organisationer.
- Genomföra en intern utbildning om funktionshindersperspektiv och involvering av personer med funktionsnedsättning, inspirerad av ministerrådets interna barn- och ungdomsutbildning.
- Utforma en specifikation med minimikrav för universell design och tillgänglighet som kan användas vid beställningar av webbplatser och andra digitala produkter och tjänster.
- Samverka tydligare mellan de delar av ministerrådets verksamhet som arbetar med tvärssektoriella perspektiv.

Nedan beskrivs hur dessa förslag följts upp, samt nätverkets aktiviteter 2020.

I början av maj 2020 hade nätverket ett inplanerat möte och inspirationsworkshop med Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder samt företrädare för unga med

funktionsnedsättning. På grund av coronapandemin kunde workshopen inte genomföras i maj, men kommer att genomföras i november 2020 digitalt. Tre inspirerande exempel på integrering av funktionshindersperspektiv i Nordiska ministerrådets verksamhet och politikområden lyfts fram och diskuteras (barn och unga, digitalisering och kommunikation). Workshopen syftar också till att stärka nätverket med kontakter till experter och företrädande organisationer för personer med funktionsnedsättning i Norden, även organisationer som företräder barn och unga. Vid detta tillfälle diskuteras också förslaget om utbildningsinsats om funktionshinder efter modell av ministerrådets interna utbildning om barnrätts- och ungdomsperspektiv.

Ansvariga seniorrådgivare för arbetet med de tvärssektoriella perspektiven funktionshinder, barn och unga, hållbarhet och jämställdhet har stärkt sitt samarbete avsevärt sedan 2019. Det har bland annat lett till att de tvärssektoriella processerna och perspektiven knyts närmare varandra på ett konstruktivt sätt. Exempel på hur finns i redogörelserna för respektive område.

Under maj och juni koordinerade kontaktpersonerna i nätverket sina respektive inspel till uppföljningsrapporten. Under augusti erbjöds bilaterala samtal mellan kontaktpersoner och medlemmar i Funktionshindersrådet eller andra experter, för att diskutera status för integreringen i respektive område, utkastet till uppföljningsrapporten, aktivitetsplanering för nästa steg och andra relevanta frågor.

Samarbetsministrarnas tvärssektoriella områden inklusive mobilitet, barns och ungas rättigheter samt internationellt samarbete

Vid uppföljningen 2019 var Vision 2030 nyligen antagen. Social hållbarhet är en viktig del av visionen och det konstaterades att arbetet med funktionshindersperspektivet kan bidra till att genomföra relevanta delar av denna.¹⁴ I september 2020 antogs en tvärssektoriell handlingsplan till visionen som ska följas upp med indikatorer.¹⁵ Handlingsplanen för genomförandet av den nya visionen har ett explicit funktionshindersperspektiv, i enlighet med definitionen i denna uppföljning. Det syns i mål 7 om arbetsmarknad (sid 16), mål 9 om jämställd och trygg hälsa och välfärd för alla (sid 20 och 21), mål 10 om att få med alla nordiska medborgare i den

---

¹⁴ <https://www.norden.org/sv/declaration/var-vision-2030>

¹⁵ <https://www.norden.org/da/node/46087>

gröna omställningen och den digitala utvecklingen, utnyttja potentialen i omställningen samt motverka att klyftorna i samhället ökar på grund av omställningen (sid 22). Perspektivet har hög relevans i stora delar av handlingsplanen och specifikt i till exempel mål 8 om digitalisering och utbildning, 11 om att ge det nordiska civilsamhället, särskilt barn och unga, en starkare röst och delaktighet i det nordiska samarbetet samt öka deras kunskaper om grannländernas språk och kultur och mål 12 om att upprätthålla tilliten och sammanhållningen i Norden, de gemensamma värderingarna och den nordiska gemenskapen med fokus på kultur, demokrati, jämställdhet, inkludering, icke-diskriminering och yttrandefrihet.

Som stöd för de som ska utföra arbetet finns en policy för tvärssektoriella perspektiv där funktionshinder och tillgänglighet ingår.¹⁶ I kapitlet om hur handlingsplanen ska genomföras beskrivs bland annat strategin för integrering av tvärgående perspektiv: "Ansvaret att ta hänsyn till dessa i Nordiska ministerrådets arbete gäller alla som verkar inom eller på uppdrag av Nordiska ministerrådet oavsett politikområde. Genom att stärka detta arbete säkerställer vi att Nordiska ministerrådets arbete är hållbart, jämställt, inkluderande, representativt och tillgängligt vilket är en förutsättning för att visionen ska kunna förverkligas."

Funktionshindersrådet och Nordens välfärdscenter har medverkat i utformningen och bidragit med förslag till innehåll i handlingsplanen samt policy för integrering av tvärssektoriella perspektiv.

Mobilitet och gränshinder

Funktionshindersperspektivet finns med som en del av den handlingsplan för mobilitet som de nordiska samarbetsministrarna har antagit.¹⁷ I denna ingår att "det ska skapas bättre förutsättningar för mobilitet för personer med funktionsnedsättning". För att uppnå det målet i MR-S genomförs aktiviteterna i handlingsplanen. Insatserna följs bland annat upp genom en statusrapport om nordisk mobilitet och funktionsnedsättning. Vidare kommer årliga seminarier att arrangeras. MR-SAM bidrar med 150 000 DKK från mobilitetsbudgeten till ett seminarium, om dövas tillgång till teckenspråkstolkning vid resa, arbete, studier eller flytt i Norden, och dövas rättigheter till tolkning i förhållande till biståndskonventionen. Det seminariet var ursprungligen planerat att

---

¹⁶ <https://www.norden.org/sv/publication/nordiska-ministerradets-policy-integrering-av-hallbar-utveckling-jamstalldhet-och-ett>

¹⁷ <https://www.norden.org/da/publication/nordisk-ministerraads-handlingsplan-mobilitet-2019-21>

genomförs den 9–10 november 2020, men på grund av covid-19 har seminariet skjutits på framtiden.¹⁸

Insatserna i nuvarande mobilitetsplan kommer att ingå i den övergripande handlingsplanen för visionen och den särskilda handlingsplanen för mobilitet utgår som självständigt dokument.

Ministerrådets Gränshinderråd arbetar bland annat med de gränshinder som identifierades i rapporten Gränshinder i Norden på social- och arbetsområdet¹⁹, men avvaktar för tillfället en eventuell revidering av den nordiska konventionen om socialt stöd och socialt bistånd, Biståndskonventionen. Dock prioriterar Gränshinderrådet aktivt arbete med flera gränshinder som har koppling till funktionsnedsättning. Gränshinderrådets nya digitala verksamhetsrapport som publiceras under årets tredje kvartal omfattar tiden januari 2018 till juni 2019.²⁰ Rapporten, tillsammans med den kommande redogörelsen från samarbetsministrarna, innehåller beskrivningar på hur arbetet med de prioriterade funktionsnedsättningsrelaterade gränshindren fortskridit under denna tidsperiod.

Följande gränshinder prioriteras för närvarande (2020):

- flytt för institutionaliserade personer
- personlig assistent vid flytt
- ledarhund vid resa (löst när det gäller Island 2020)
- färdtjänst för personer med funktionsnedsättning
- flytt med fordon för personer med funktionsnedsättning (prioriterat av Island 2020)

En beskrivning över dessa finns i gränshinderdatabasen.²¹

Kontaktpersonerna för gränshindersfrågor i nätverket för funktionshindersintegration besökte Funktionshinderrådets möte i oktober 2019 för att ge en uppdatering samt diskutera aktuella frågor.

---

¹⁸ <https://nordicwelfare.org/evenemang/seminarium-om-mobilitet-och-teckensprak-i-norden/>

¹⁹ <https://www.norden.org/sv/publication/granshinder-i-norden-pa-social-och-arbetsmarknads-området>

²⁰ <https://www.norden.org/sv/publication/granshinderradets-verksamhetsrapport-0>

²¹ <https://www.norden.org/sv/granshinderdatabasen>

Barn och unga

Nordiska ministerrådets barn- och ungdomsstrategi har ett integrerat funktionshindersperspektiv.²² Nordiska barn- och ungdomskommittén (NORDBUK) har ansvar för att driva på implementeringen av strategin. NORDBUK finansierar tillsammans med Nordens välfärdscenter projektet Barn, unga och delaktighet som är en aktivitet i Nordiska ministerrådets handlingsplan för funktionshinderssamarbetet.²³

NORDBUK har involverat Funktionshindersrådets sekretariat i utformningen av Nordiska ministerrådets nya principdokument för involvering av barn och unga, som blev klart under våren 2020. Principdokumentet har ett integrerat funktionshindersperspektiv.²⁴ Företrädare för unga med funktionsnedsättning medverkade vid ett webinarium om principdokumentet för involvering av unga, där Nordens välfärdscenter också presenterade funktionshinderssamarbetets nya modell för integrering av barnrätts- och ungdomsperspektiv²⁵ samt inspirationsmaterialet Möten för alla²⁶.

Funktionshindersperspektivet var också integrerat och lyftes särskilt fram i ministerrådets interna utbildning om integrering av barnrätts- och ungdomsperspektiv.

Nästa steg för barn- och ungdomsområdet kan vara att se över behov och möjligheter till ytterligare projekt om barn och, eller unga med funktionsnedsättning. Fortsatt god kontakt med ansvarig rådgivare för funktionshindersområdet önskas.

Internationellt

I det internationella arbetet används samma tillvägagångssätt och styrdokument om inkludering och mångfald som annars inom Nordiska ministerrådet.

Flera projekt, bland annat inom Östersjöregionen, både stöds och genomförs kring problem relaterade till funktionshinder och andra hälso- och sociala aspekter. Ett exempel är projektet Music without borders.

---

²² <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:971504>

²³ <https://nordicwelfare.org/projekt/barn-unga-och-delaktighet/>

²⁴ <https://www.norden.org/sv/publication/nar-nordiska-ministerradet-involverar-barn-och-unga-i-sitt-arbete>

²⁵ <https://www.norden.org/sv/publication/inga-barn-eller-unga-ska-lamnas-utanfor>

²⁶ <https://www.norden.org/sv/publication/moten-alla>

Arktis

I samarbetet för Arktis är kopplingen mellan de globala målen (SDG) och Nordiska ministerrådets Arctic-programmet viktigt.

Programmet Nordic Partnership for Arctic har en kategori, Peoples, som fokuserar på levnadsvillkor i Arktis. Funktionshinder kan kopplas till SDG nr 3, 4 och 5 om hälsa och välbefinnande, kvalitet i utbildning samt jämställdhet. Kategorin Peoples fokuserar också på mål 11, 16 och 17, det vill säga hållbara städer, starka institutioner och partnerskap.²⁷

En dialog pågår mellan det arktiska samarbetet, Nordens välfärdscenter och Funktionshinderrådet för att initiera ett projekt om jämlik välfärd i Arktis utifrån människors funktionsförmåga. Bland annat kommer projektet ha ett intersektionellt perspektiv på att både tillhöra ursprungsbefolkning och att leva med en funktionsnedsättning.

Samarbetsprojekten genomförs med partner utanför Norden. Om det finns ett ömsesidigt intresse av att i större utsträckning ta itu med funktionshinder, inklusive från partner, kommer det att vara en möjlighet. De befintliga verktygen för integrering av funktionshindersperspektiv anses vara tillräckliga.

Social- och hälsopolitik

Ministerrådet för social- och hälsopolitik (MR-S) har ansvaret för koordinering och samordning av funktionshindarsamarbetet sedan 2013. Innan dess sorterades området under samarbetsministrarna (MR-SAM).

Personer med funktionsnedsättning omnämns explicit i sektorns samarbetsprogram för perioden 2015–19, bland annat genom samarbete om tillgänglighet och universell utformning, särskilt i förhållande till en arbetsmarknad i ständig förändring.²⁸

Samarbetsprogrammet har förlängts under 2020.

Under 2017 och 18 gjordes en genomlysning av det nordiska socialpolitiska samarbetet och i rapporten Viden som virker i praksis²⁹ omnämns personer med funktionsnedsättning i flera delar,

---

²⁷ <https://www.norden.org/sv/information/nordiska-ministerradets-arktiska-samarbetsprogram-2018-2021>

²⁸ <https://www.norden.org/sv/node/7604>

²⁹ <https://www.norden.org/sv/node/44827>

inklusive i förslag till prioriterade områden för det framtida samarbetet.³⁰

Sektorn finansierar Nordens välfärdscenters grundbeviljning. Institutionen har funktionshinder i sitt strategiska mandat liksom flera konkreta uppdrag, som syftar till stärkt nordiskt samarbete kring inkludering av personer med funktionsnedsättning, i sitt nuvarande beviljningsbrev. Sektorn finansierar sekretariatet och annan verksamhet kring Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder, samt uppföljning och implementering av ministerrådets handlingsplan för funktionshindrersamarbetet 2018–22. Därutöver finns Nordens välfärdscenters stödordning för funktionshinderorganisationers nordiska samarbete³¹ samt verksamhetsområdet Dövblindhet³².

I pilotprojektet om nordisk-baltiskt samarbetsprogram för social- och hälsosektorn ingår funktionshinder och det genomförs seminarier och strategiska samarbetsmöten mellan experter och företrädare för NGO:er.

2020 planerades ett nordiskt sidoevenemang tillsammans med Danmark vid Statspartskonferensen för UNCRPD vid FN i New York i juni. Konferensen har dock skjutits upp på grund av coronapandemin. Preliminärt är nytt datum satt till december 2020.

Handlingsplanens mål

I handlingsplanen för att genomföra Vision 2030 finns flera delar som är direkt eller indirekt relevanta utifrån ett funktionshindrersperspektiv. Inom området Socialt hållbart Norden är målsättningen att "bidra till en god, jämställd och trygg hälsa och välfärd för alla".³³

Ytterligare exempel på innehåll i handlingsplanen med direkt eller indirekt relevans:

- Arbeta för att få med alla nordiska medborgare i den gröna omställningen och den digitala utvecklingen, utnyttja potentialen i omställningen samt motverka att klyftorna i samhället ökar på grund av omställningen.

---

³⁰ <https://www.norden.org/sv/node/24486>

³¹ <https://nordicwelfare.org/stodordningen/>

³² <https://nordicwelfare.org/funktionshinder/dovblindverksamheten/>

³³ <https://www.norden.org/sv/publication/sa-blir-norden-varldens-mest-hallbara-och-integrerade-region>

- Ge det nordiska civilsamhället, särskilt barn och unga, en starkare röst och delaktighet i det nordiska samarbetet samt öka deras kunskaper om grannländernas språk och kultur.
- Upprätthålla tilliten och sammanhållningen i Norden, de gemensamma värderingarna och den nordiska gemenskapen med fokus på kultur, demokrati, jämställdhet, inkludering, icke-diskriminering och yttrandefrihet.
- Förebyggande, tidiga insatser som skapar förutsättningar för god fysisk och psykisk hälsa är prioriterade.
- Bidra med insatser för att möta de utmaningar och betydande konsekvenser på social- och hälsovårdsområdet som covid-19 innebär. (9.8) Äldre, och personer med funktionsnedsättning samt andra utsatta grupper har drabbats särskilt hårt. Vårt samhälle har visat sig vara mer sårbart än vi tidigare har insett. Det är därför särskilt viktigt att ha fokus på de sociala konsekvenserna av krisen. Bättre kunskap om detta och vilka insatser som de olika nordiska länderna har för att motverka negativa skadeverkningar kommer att vara ett centralt fokusområde för det nordiska samarbetet.
- Arbeta för förbättrad hälsovårdsberedskap, som kan bidra till bättre hantering av kriser, till exempel pandemier, genom bland annat samarbete om stabil produktion och säker distribution av livsmedel och läkemedel (9.10). Den nordiska läkemedelsgruppen kommer fortsatt att arbeta med beredskap på vaccinations- och läkemedelsområdet.
- Samarbeta inom ramen av One Health-initiativet för att förbättra hanteringen av läkemedel och genomföra insatser kring jämlik tillgång till välfärdstjänster i hela Norden i syfte att skapa regional utveckling och minska utanförskap.
- En nordisk satsning görs för att bidra till omställningen av vård och omsorg för att utnyttja digitala lösningar samt erbjuda vård och omsorg på distans, främja innovation och minska klimatpåverkan. Förslaget om att fortsätta arbetet med projektet vård och omsorg på distans för att säkra åtkomsten av välfärdstjänster i hela Norden genom ett ökat fokus på digitala tjänster och distanslösningar.

Inom arbetsmarknadsområdet, Konkurrenskraft, står bland annat följande:

- Arbeta för att uppnå ett ökat arbetsdeltagande i Norden, framförallt bland utsatta grupper. Ministerrådet ska genomföra insatser för att stärka människors anknytning till arbetsmarknaden och prioriterade grupper under perioden är

invandrare och flyktingar, unga, personer med funktionsnedsättning och äldre.

Nästa steg för integrering av funktionshinderspersion inom social- och hälsopolitik är att tydliggöra perspektivet i det kommande samarbetsprogrammet samt fortsätta driva på och stötta det nordiska samarbetet om funktionshinder som följs upp och utvecklas kontinuerligt. En evaluering av hela funktionshinderssamarbetet genomförs under 2021.

Kultur

Vid uppföljningen 2019 uttryckte Kultursektorn att de ville försöka identifiera områden där länder har gemensamma utmaningar för att lära av varandra i frågor som handlar om att förbättra tillgängligheten till kultur för människor med olika funktionsnedsättningar, både som kulturarbetare och publik. Universell design inom kulturarvssektorn och förhållandet mellan skydd och tillgänglighet kan vara ett sådant område. Även att utveckla specifika informationsinsatser kopplade till stödprogrammen i sektorn, till exempel hur man organiserar kulturaktiviteter som är tillgängliga för personer med funktionsnedsättningar. Vid sekretariatet efterfrågades utbildning i hur man arbetar med ett funktionshinderperspektiv i beviljningsbrev, projektavtal, rapporter, evenemang med mera.

Kultursektorns nuvarande strategi för perioden 2013–2020 säger att "kultursamarbetet ska främja en mångfald av konst- och kulturuplevelser som speglar och är tillgängliga för människor med olika bakgrund, språk, funktionsvariationer, identitet och livssituation." (Det hållbara Norden)³⁴ Funktionshindersrådet har fått möjlighet att komma med inspel till utkastet till nästa program för sektorn.

Nordiska kulturfonden (NKF)³⁵ har inga uttryckliga hänvisningar till funktionshinder eller funktionsnedsättning i sina förvaltningsdokument, men skriver om sin verksamhet: "vi arbetar för ett förnyat och dynamiskt konst- och kulturliv i Norden som är mångsidig, tillgänglig och av hög kvalitet." Detta innebär att fonden både i det dagliga arbetet och i det strategiska arbetet, fokuserar på tillgänglighet och mångfald som också inkluderar funktionshinder.

---

³⁴ <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1104415&dswid=1430>

³⁵ <https://www.nordiskkulturfond.org/sv/>

Nordisk Kulturkontakt (NKK)³⁶ administrerar fyra stödprogram för konst och kultur. NKK nämner inte temat i interna styrdokument.

I den förnyade ansökningsblanketten, som togs i bruk av Kultur- og kunstprogrammet i januari 2020, kan ansökarna ange eventuella specialbehov rörande projektets innehåll, realisering och/eller budgetering. Frågan lades till dels för att säkra medvetenhet om möjliga specialbehov redan i planeringen, dels för att ge programmets sakkunniga och rådgivare mer information från fältet. Svaret påverkar för närvarande inte bedömningen, men kan motivera exempelvis utvidgade budgetramar för att bekosta till exempel assistenter, tillgängliga lokaler och verksamheter.

NKK planerar att förnya ansökningsblanketten för det Nordisk-baltiska mobilitetsprogrammet för kultur i samband med att programmet revideras. Tanken är att lägga till en generell fråga om diversitet, som ska kunna omfatta funktionshinderperspektivet. Samtidig vill man se hur man kan ta hänsyn till behov för medföljande hjälp personer i ansökningar, till exempel personlig assistent.

Sektorn stödjer exempelvis Norden 0–30³⁷, som kan ge stöd till projekt som vänder sig till barn och unga med diverse funktionsvariationer.

Ett exempel på projekt, som får stöd från Kultur- och konstprogrammet är The Nordic International Sign Network, ett pågående projekt (2019–2021) som utvecklar metodologi och kapacitet för att etablera internationellt teckenspråk som ett delat språk som kan användas för teater på teckenspråk i Norden och Europa. Målet är dels att de olika teckenspråksteatrarna ska kunna nå ut till bredare publikgrupper, dels att förbättra möjligheterna att delta i kulturlivet för de minoritetsgrupper som talar olika teckenspråk.

Ett annat projekt är Travel Agency – Art project discovering the Nordic Atmosphere from another perspective, som ägde rum 2018–2020 med lokala evenemang i fyra nordiska länder och en utställning i Europaparlamentet. Som de mest värdefulla erfarenheterna av att samarbeta med kollegor från andra nordiska och europeiska länder betonade projektledarna minimerandet av fördomar, utbyte av

---

³⁶ <https://www.nordiskkulturkontakt.org/sv/>

³⁷ <https://www.norden.org/sv/funding-opportunities/norden-0-30-bidrag-till-projekt-och-organisationsamarbete>

kreativitet och inspiration samt utbyte av erfarenheter och arbetsmetoder.

Projektet Happy End – en konstnärlig studie av ålderdom i Norden ägde rum under 2018–2019. Det riktade sig till en målgrupp som har fått funktionsvariationer med åldern. Projektets vision och budskap var att den åldrande befolkningen ska inkluderas i resten av samhället, samt att det finns behov av en nödvändig utvärdering av vår syn på ålderdom.

NKK kommer i framtiden att samarbeta med skådespelare och organisera evenemang med fokus på olika typer av funktionsvariationer. Förra året var NKK värd för ett seminarium om dans och funktionshinder. NKK har dock inte resurser att organisera evenemang specifikt riktade till gäster med funktionsvariationer, eller uppsökande aktiviteter för att nå specifika grupper.

NKK kommer att definiera ambitionsnivån för funktionshinderspersionen, som en del av strategiarbetet där tillgänglighet är ett av de tre nyckelorden som bidrar till att uppnå visionen att alla ska ha tillgång till kultur och socialt liv på lika villkor. På detta sätt kan NKK sätta tydligare mål och delmål.

NKK:s allmänna lokaler skulle kunna förbättras vad gäller handikapptoiletter och automatiska ytterdörrar. Detta försvåras av att NKK hyr sina lokaler och inte själva kan göra de förändringar de önskar. De hoppas att hyresvärderna ska vara tillmötesgående i relation till detta problem. Extra finansiella resurser krävs för att göra dessa justeringar. Förra året installerades en hörslina i TING-hallen.

NKK påpekar att de i framtiden kommer att anpassa sin webbplats till personer med nedsatt syn samt texta vissa evenemang som finns tillgängliga digitalt på webbplatsen. NKK konsulterar Funktionshinderrådet för hjälp med att systematisera detta arbete.

Nordens institut på Åland (NIPÅ)³⁸ reviderade sin personalhandbok i maj 2020. Nu står det bland annat att NIPÅ önskar att inkludera alla oavsett kön, etnicitet, sexuell orientering eller funktionsnedsättning i medarbetarstaben.

NIPÅ:s verksamhet riktar sig till alla, inklusive personer med funktionsnedsättning. NIPÅ har nyligen flyttat institutionen till lokaler där tillgängligheten är avsevärt bättre. Det gäller tillgängliga lokaler, toaletter, rum för hjälp- och stödpersoner, hjälpmedel med

---

³⁸ <https://www.nipa.ax/>

mera. Verksamheten fokuserar regelbundet på perspektiv på funktionsnedsättningar, till exempel genom sina utställningar.³⁹ NIPÅ arbetar brett med hållbarhet och specifikt med frågor relaterade till social hållbarhet. Tillgänglighet för alla är ett av de perspektiv som NIPÅ arbetar för att förbättra – särskilt i deras digitala spridningsstrategier.

NIPÅ har sänt evenemang digitalt i mer än fem år. Under den rådande coronapandemin har de blivit en ledande verksamhet för kulturell kommunikation på Åland vad gäller den digitala upplevelsen. Detta kommuniceras också till publiken via IPTV med målet att säkerställa en så bred publik som möjligt, inklusive personer med funktionsnedsättning.

NIPÅ anser att de kan bli mycket bättre på att skapa, kommunicera och producera händelser där funktionshinder får större fokus, mer utrymme och mer naturligt kan spegla vårt omgivande samhälle. Inom en snar framtid kommer NIPÅ att granska sina strategiska plattformar för spridning, såsom exempelvis webbplatsen och sociala medier och samtidigt genomgå rekryteringsförfaranden.

NIPÅ noterar att Nordiska ministerrådets standardtexter om rekrytering inte tydligt anger några faktiska riktlinjer eller rekommendationer. Enligt NIPÅ borde detta beskrivas tydligare. NIPÅ kommer i framtiden också att ha funktionshinder som ett ämne för att berätta om ett mångfaldigt och inkluderande kulturliv. Ett uppenbart tillfälle är HållbART-festivalen, som kan vara en naturlig plattform för att integrera funktionshindersperspektiv. Här samarbetar de med till exempel Specialisterna, en dansk organisation som arbetar för att inkludera personer med autism i arbetslivet. Ett samarbete kommer att upprättas med Ålands Handikappförbund 2020 och andra organisationer ska också involveras i NIPÅ:s arbete.

NIPÅ betonar att arbeta med dessa viktiga frågor och för att skapa långsiktiga och positiva förändringar, kräver både personal, tid och ekonomiska resurser. På Åland och i de nordiska länderna finns det goda möjligheter att etablera samarbete med specialister, så resurserna bör ökas i det dagliga arbetet med projektutveckling med mera.

---

³⁹ <https://www.nipa.ax/sv/kalender/fotoutstallning-ikoner>
<https://www.nipa.ax/sv/kalender/utstallning-peter-sundstrom-se>

Kulturanalys Norden följer upp kulturpolitiska mål, inklusive att undersöka villkoren för konstnärer och kulturarbetare med funktionsnedsättning, samt tillgänglighet och delaktighet.⁴⁰

Nordens hus på Färöarna (NLH)⁴¹, arbetar efter beviljningsbrev och Vision 2030 där integrering och inkludering är områden som funktionshinder går in under. Dessutom är det NLH:s uppgift att tillgodose och vidareutveckla institutionens fysiska lokaler och utgå ifrån universell design och utformning vid inköp och förbättringar av huset.

NLH samarbetar med lokala institutioner och föreningar som arbetar med bättre levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning. Detta inkluderar Autismföreningen, MEGD, Dugni, där både seminarier, workshop och spridning har varit på programmet.

Nästa steg för NLH är att involvera fler personer med funktionsnedsättningar som konst- och kulturförmedlare och att fokusera på konstnärer och konstformer som produceras av och med utövare med funktionsnedsättning.

NLH:s hus, som är 37 år gammalt, kan behöva flera förbättringar när det gäller fysisk tillgänglighet, såsom skyltning och stöd för synskadade samt räcken i vissa delar av huset.

Nordisk Film & TV Fond finansierar i huvudsak audiovisuella verk, därmed stöter de inte på situationer kopplade till funktionshinder i sitt dagliga arbete, men ämnet kan vara relevant i samband med det stöd de ger till olika initiativ. Funktionshinder bör beaktas i de få aktiviteter som fonden själv organiserar.

NLH föreslår etableringen av ett större nätverk kring konst och funktionshinder samt ökad kunskap och erfarenhet när det gäller fysisk organisation.

För NLH är tillgänglighet och samarbete en del av deras arbete med integration och en gemenskap för alla. NLH tar hänsyn till fysisk och kognitiv tillgänglighet i sina program och marknadsföring. NLH ser det som en utmaning att ta hänsyn till funktionshinder i till exempel planeringsprocessen av Nordiska rådets prisutdelning. Eftersom det finns många partner är det oklart vem som bär ansvar, beslutar och lyfter in flera perspektiv.

---

⁴⁰ https://kulturanalys.se/wp-content/uploads/2020/04/analysplan_ka_2020-2022.pdf

⁴¹ <https://www.nlh.fo/>

Nordic Film & TV Foundation diskuterar möjliga tillägg till ansökningarna i år. De har också tagit upp ämnet i samband med hur arrangörer som ansöker om finansiering från fonden tar hänsyn till funktionshinderperspektiv.

Gällande Vision 2030 har NKK ännu inte aktivt integrerat ett funktionshinderperspektiv. NIPÅ har diskuterat ämnet i personalgruppen. Mot bakgrund av erfarenheterna från coronakrisen har NIPÅ kommit att få nya perspektiv på strukturen för en hållbar arbetsplats. NIPÅ inser att den måste vara både robust och inkluderande nog för att tillgodose framtidens arbetare, och med mer fokus är på vad varje individ erbjuder och bidrar, och mindre på de formella strukturerna. NIPÅ betonar att hållbarhet i ett socialt sammanhang är ett viktigt fokusområde för att uppnå en hållbar nordisk region. I praktiken kan dock inte en liten institution som NIPÅ ensam lyfta de stora uppgifterna, utan får fylla rollen som inspiratör och kommunikatör. Det gäller både i relation till publiken, partner och andra intressenter. NIPÅ kan bidra med hjälp i form av uppmärksamhet i samarbete med lokala institutioner. Samtidigt välkomnar NIPÅ medel för att exempelvis ordna en konferens, få besök från en förening eller öppna andra möjligheter för tvärvetenskapliga samarbeten.

Jämställdhet

Vid 2019 års uppföljning uttryckte jämställdhetssektorn bland annat behov av sparring med sakkunniga personer när projekt, aktiviteter och andra insatser utvecklas. Sektorn planerade också kontakt med civilsamhällsorganisationer som arbetar med funktionshinder, för att få inspel till utformandet av styrdokument för HBTQ/LGBTI-området. Detta samarbete fortlöper. Bland annat driver flera organisationer som företräder unga med funktionsnedsättning projekt och program kring sexuella och reproduktiva rättigheter.

Sektorn anser att det är av största vikt att arbeta med jämställdhet intersektionellt och motverka dubbeldiskriminering. Det speglas i sektorns engagemang i den nya visionen och hållbarhetsarbetet generellt, bland annat inom temat sexuella trakasserier i arbetslivet.

Nordiskt samarbetsprogram för jämställdhet 2019–2022 omnämner personer med funktionsnedsättning på tre ställen.⁴² I inledningen (s. 6) står att "för att uppnå ett jämställt samhälle krävs en aktiv jämställdhetspolitik som inte enbart förbättrar situationen för individen utan lyfter hela samhället. Arbetet ska utgå från att

---

⁴² <https://www.norden.org/da/node/44857>

kvinnor och män, pojkar och flickor inte är enhetliga grupper utan att analyser av olika maktordningar, såsom socioekonomisk bakgrund, etnicitet, funktionsförmåga, ålder, sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck, kan ha stor betydelse för träffsäkerhet och genomslag för jämställdhet”.

Inom det strategiska insatsområdet Välfärd hälsa och jämlikhet (s. 14) står det att ”de nordiska länderna, Färöarna, Grönland och Åland strävar efter att: Kvinnor och män har lika tillgång till god hälsa, vård och omsorg och att de bemöts på lika villkor i hälso- och sjukvården samt äldreomsorgen”. Samarbetsprogrammet uppmärksammar att det finns åtskilliga hälsoskillnader kopplade till kön i Norden. Överlag upplever kvinnor sin hälsa som sämre än vad män gör. Utbildningsnivå, utbildningslängd och funktionsnedsättning är exempel på faktorer som påverkar den upplevda hälsan i förhållande till kön.

Gällande temat könsrelaterat våld (s. 17) står det att ”de nordiska länderna, Färöarna, Grönland och Åland strävar efter: Nolltolerans för könsrelaterat våld. Konstruktiva och effektiva metoder som kan stoppa det könsrelaterade våldet i Norden ska utvecklas”. Samarbetsprogrammet lyfter fram att det behövs mer effektiva tillvägagångssätt för att främja metod- och kunskapsutbyte, även vad gäller olika grupper som är särskilt utsatta för könsrelaterat våld, exempelvis personer med funktionsvariation.

Som en del i att arbeta intersektionellt med jämställdhet, finns funktionshindersperspektivet integrerat vid evenemang och processer som sektorn finansierar, exempelvis konferensen MeToo: Moving Forward, i Reykjavik 2019 och inom förankringsprocessen, kartläggningen och workshoppen för det nya politikområdet om HBTQ/LGBTI-personers rättigheter 2020.

Sektorn bidrar för tillfället inte finansiellt till projekt som syftar till att uppmärksamma situationen eller förbättra tillgänglighet och/eller levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning.

Arbetsliv står som centralt tema i både samarbetsprogrammet för jämställdhet och handlingsplanen för nordiskt samarbete om funktionshinder. Ett nästa steg kan därför vara att genomföra aktiviteter som fokuserar på just arbetslivet, exempelvis dubbeldiskriminering, det vill säga förekomsten av diskrimination på basis av funktionsnedsättning i kombination med könstillhörighet och/eller -identitet, eller aktiviteter om hur könsstereotyper på arbetsmarknaden påverkar utbildnings- och yrkesval hos personer med funktionsnedsättning.

Den typ av stöd som behövs är sparring med sakkunniga i utvecklandet av projekt, aktiviteter och andra insatser. Även kontakt med civilsamhällesorganisationer som arbetar med funktionshinder är avgörande inom jämställdhets- och HBTQ/LGBTI-arbetet.

Gällande Vision 2030 kommer sektorn att stödja Nordiska ministerrådets arbete för integrering av tvärgående perspektiv (jämställdhet, barn och unga, hållbar utveckling) inom den nya visionen. Arbetet kommer att vara i linje med den nya policyn för integrering som är beslutat av MR-SAM 2020. Principerna i den nya policyn har utvecklats i samråd med Funktionshinderrådet och Nordens välfärdscenter.

Arbetsliv

Vid uppföljningen 2019 uttryckte arbetslivssektorn att nästa steg skulle vara att initiera det projekt om teknologi och digitalisering för ökad inkludering på arbetsmarknaden, som startades under hösten 2019. Projektets resultat ska därefter användas i ett seminarium eller workshop med relevanta aktörer. Vid sekretariatet uttrycktes behov av mer kunskap om hur de bättre kan implementera funktionshinderperspektivet i det dagliga arbetet. Sektorn önskade fortsätta träffa och ha kontinuerlig kontakt med Nordens välfärdscenter för att säkerställa relevans och aktuellt fokus på funktionshinderområdet i arbetslivssektorn.

Funktionshindersperspektivet är ett övergripande område i hela arbetslivssektorns samarbetsprogram. Området uppmärksammas också separat under fokusområde fyra, om att stärka integration, lika möjligheter och rörlighet på den nordiska arbetsmarknaden.⁴³ Lika möjligheter är också en del av budgeten för arbetslivsområdet 2020.

Arbetslivssektorn har påbörjat processen med ett nytt samarbetsprogram, i vilket funktionshindersperspektivet också kommer att ingå. Det nya samarbetsprogrammet ska gälla från 2022.

Arbetslivssektorn har satt igång projektet Innovation og inkludering: Fremtidens nordiske arbejdsmarked for personer med funktionsnedsættelser,⁴⁴ som ska kartlägga och sprida kunskap om hur digitala och tekniska lösningar kan stärka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning på arbetsmarknaden och i arbetslivet. Projektet ska resultera i en kunskapssammanställning,

---

⁴³ <https://www.norden.org/da/information/samarbejdsprogrammer-mr>

⁴⁴ <https://nordicwelfare.org/projekt/framtidens-arbetsliv/>

en exempelsamling, en verktygslåda för implementering av tekniska och digitala lösningar riktade till arbetsgivare, arbetstagare och särskilt relevanta grupper inom näringslivet samt kunskapsdelning i form av till exempel ett seminarium.

Projektet genomförs av Nordens välfärdscenter på uppdrag av arbetsmarknadsutskottet och förväntas vara färdigt i slutet av 2020.

För tillfället inväntas resultaten från ovan nämnda projekt. Nästa steg blir därför att behandla resultaten och följa upp dessa.

För nästa steg behövs mer kunskap om hur man i högre grad kan implementera funktionshindersperspektivet i det dagliga arbetet.

Gällande Vision 2030 så är personer med funktionsnedsättning en grupp som arbetslivssektorn planerar att lyfta särskilt 2020–2024. Under perioden kommer fokus att vara på de kunskapshål som finns i Norden, vad gäller anknytning till arbetsmarknaden bland personer med funktionsnedsättningar, och de möjligheter digitalisering och teknologi kan skapa. Det existerar redan i dag många tekniska och digitala lösningar, men det finns också utmaningar med att kunna nyttja de möjligheter som dessa skapar. Detta önskar arbetslivssektorn att fokusera närmare på.

Utbildning och forskning

I sektorns samarbetsprogram, Utbildning och forskning för hållbar utveckling i de nordiska länderna, står det "samarbetet betonar ett köns- och mångfaldsperspektiv (kön, ålder, etnicitet, sexuell läggning, etcetera) och tar in funktionshindersperspektivet där det är relevant". I samarbetsprogrammets kapitel om språksamarbete nämns de nordiska teckenspråken som ett område att satsa på.

Nordplus är ett program som syftar till att främja mobilitet. Ett av de övergripande målen för Nordplus är att stimulera intresse för, kunskap om och förståelse för de nordiska samhällsspråken (danska, finska, färöiska, grönländska, isländska, norska, samiska och svenska) och de nordiska teckenspråken. Detta gäller särskilt Nordplus nordiska språk, men kan också inkludera andra delprogram i Nordplus.⁴⁵

Nordplus ger särskilt stöd till personer med funktionsnedsättning i samband med mobilitetsaktiviteter. Till exempel har programmet Nordplus Högre Utbildning reserverade medel för denna typ av mobilitetsstöd. Villkoren som finns kan hittas i Nordplus handbok för

---

⁴⁵ [https://nordplusonline.org/nor/Dokumenter/Dokumenter/\(offset\)/18#pdf_frame](https://nordplusonline.org/nor/Dokumenter/Dokumenter/(offset)/18#pdf_frame)

sökande.⁴⁶ Nordplus stöder också utvecklingsprojekt och nätverk som hanterar relevanta ämnen. För projektexempel kan du söka i Nordplus projektdatabas på hemsidan.⁴⁷

MR-U stöder det nordiska teckenspråknätverket med 200 000 DKK årligen under programperioden 2019–2021. Nätverket arbetar med en rapport om teckenspråkiga barn och ungas situation och rättigheter i Norden, som är en uppföljning på en tidigare rapport på temat.⁴⁸ Det nordiska teckenspråknätverket står också bakom en blogg om teckenspråk i Norden.⁴⁹

För nästa steg är det viktigt att komma ihåg funktionshinderperspektivet i det dagliga arbetet, där det är relevant. Sektorn är intresserad av fortsatt erfarenhetsutbyte i NMRS-nätverket så att funktionshindersperspektivet kan stärkas inom utbildnings- och forskningssektorns arbete. Sektorn önskar också en intern utbildning inspirerad av ministerrådets utbildning om barn och ungdomar. Det skulle exempelvis kunna vara en dag eller två och en halv dag, ihop med eller uteslutande som webinarier. Det finns också önskemål om specificerade minimikrav för universell design som NMRS skulle kunna bifoga till alla kontrakt som omfattar webbplatser.

Lagsamarbete

Sektorn har i närtid inte finansierat någon aktivitet som direkt berör personer med funktionsnedsättning. I sektorns ansvarsområde ingår dock frågor om mänskliga rättigheter och diskriminering som bland annat berör personer med funktionsnedsättning.

Nästa steg för integrering av funktionshindersperspektiv kan vara att lägga till området till de tvärgående perspektiv som sektorn beaktar i budgettext och samarbetsprogram.

Det behövs sektorrelevant sakkunskap om funktionshinder för att gå vidare i nästa steg.

Näringspolitik

Samarbetsprogrammet hänvisar inte uttryckligen till främjandet av personer med funktionsnedsättning eller tillgänglighet och universell design. Samarbetsprogrammet nämner dock att det måste bygga

---

⁴⁶ https://nordplusedonline.org/nor/Dokumenter/Dokumenter#pdf_frame

⁴⁷ <https://nordplusedonline.org/nor>

⁴⁸ https://www.kotus.fi/files/1987/Teckensprakens_stallning_i_Norden.pdf

⁴⁹ <https://nordiskateckensprak.wordpress.com/>

vidare på FN:s globala hållbarhetsmål och därmed omfattas också funktionshinder (till exempel i mål 4, 8 och 10).

Nordiska projektexportfonden (Nopef) etablerades av de nordiska länderna 1982 med syfte att stärka nordiska företags konkurrenskraft genom stöd till förstudier för internationalisering. Idag finansierar Nopef förstudier för nordiska små- och medelstora företag (SME) relaterade till grön tillväxt och har en portfölj med 150 aktiva projekt. Nopef administreras av Nordiska miljöfinansieringsbolaget NEFCO och finansieras med årliga budgetmedel från Nordiska ministerrådet. Nopefs låneavtal nämner specifikt personer med funktionsnedsättning och att alla projekt som finansieras av fonden åtminstone bör inkludera FN:s rättighetskonvention.⁵⁰ Vidare tillämpas NEFCO:s jämställdhetspolitik (inklusive funktionshinderperspektivet här) i institutionens verksamhet (vilket även omfattar Nopef).⁵¹

Näringssektorns samarbetsprogram beskriver följande: Samarbetsprogrammet ska säkerställa en stor genomslagskraft och förankring i länderna. Det utgår från och bygger på de nordiska ländernas prioriteringar och nationella satsningar inom näringspolitiken samt bygger vidare på tidigare framgångsrika nordiska satsningar och relevanta FN 2030-mål för hållbar utveckling.

Nordic Innovation arbetar med livskvalitet och inkludering av olika behov i nordiska stadsmiljöer på allmän nivå. Stadsmiljöer är i fokus för ministerinitiativet Hållbara städer och i programmen Nordic Smart Mobility & Connectivity and Health Demography and Life Quality. Dessutom har man inom statsministerinitiativet Nordic Welfare Solution arbetat med medtech-lösningar. Nästa steg kan vara att definiera mål för att inkludera funktionshinderspersion, till exempel i det kommande samarbetsprogrammet för 2022–2024 eller mer generellt för alla ministerråd i handlingsplanerna för Vision 2030.

Nästa steg är en ökad medvetenhet om målen för det nordiska samarbetet när det gäller integration av funktionshinderspersion samt hjälp till institutioner och samarbetsorgan som Nordic Innovation och Nopef. Detta kan inkludera deltagande i workshopar, information med mera.

---

⁵⁰ <https://nopef.com/wp-content/uploads/2018/06/Nopef-Standard-Terms-and-Guidelines-June-2018.pdf>

⁵¹ https://www.nefco.org/wp-content/uploads/2019/04/NEFCO_Gender-Policy_February-2018.pdf

För att skapa nya socialt fördelaktiga produkter och lösningar kommer näringslivet att initiera initiativ inom life science och hälsoteknik för totalt minst 25 MDKK. Dessa lösningar kan ha ett funktionshinderperspektiv. Det nordiska Smart Government-projektet genomförs också utifrån visionens handlingsplaner och kommer särskilt gynna små och medelstora företag och eventuellt personer med funktionsnedsättning, eftersom projektet syftar till att rapportera data automatiskt och i realtid till myndigheterna. På detta sätt behöver företag inte fysiskt träffa en myndighet, och det kan undersökas hur lösningar kan stödja personer med funktionsnedsättning.

Regionalpolitik

2019 uttryckte sektorn att det fanns ett behov av att öka medvetenheten om funktionshindersperspektivets relevans för alla involverade, genom att omnämna det i samarbetsprogram och andra relevanta administrationsdokument. Det fanns ett behov av en överenskommelse på ledningsnivå, i Ämbetsmannakommittén för regional utveckling (ÄK-R) och bland de inblandade aktörerna om att detta är ett relevant perspektiv som ska inkluderas. Stöd behövs förmodligen för utbildningsåtgärder som inlägg vid ÄK-R-möten eller liknande.

Det nuvarande samarbetsprogrammet för regional utveckling och planering 2017–2020⁵² nämner inte explicit personer med funktionsnedsättningar, universell utformning eller tillgänglighet. Dock omfattas målgruppen implicit i flera initiativ med bland annat bäring på social hållbarhet i städer.⁵³ Funktionshindersperspektivet kommer dessutom till uttryck i dessa mål:

1. Hållbar landsbygdsutveckling
2. Innovativa och resilienta regioner
3. Hållbara städer och stadsutveckling

Dessa mål beskriver och förklarar hur regionalpolitiken kommer att ta itu med den förändrade demografin i Norden och därmed uppmärksamma situationen för den växande gruppen äldre som på grund av sin ålder kan drabbas av funktionsnedsättningar.

Inom ramen för genomförandet av den regionala sektorns samarbetsprogram finns flera exempel på relevanta aktiviteter.

---

⁵² <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1084682/FULLTEXT02.pdf>

⁵³ <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:1084682>

Temagruppen för hållbar stadsutveckling omfattar ett projekt om universell utformning. Rapporten *The right to access the city – Nordic urban planning from a disability perspective*⁵⁴, publicerades i början av oktober 2020. Den är resultatet av ett projekt som pågår i Temagrupp 3 om planering och design av den inkluderande smarta staden. Projektet beskriver hur nordiska städer arbetar strategiskt och praktiskt med tillgänglighet i stadsplanering.⁵⁵ Syftet med detta projekt är att kartlägga hur strategier kring universal design, tillgänglighet och funktionshinder implementeras i stadsplanering. Projektet undersöker bland annat kollektivtrafiklösningar för personer med funktionsnedsättning, organisering och planering för tillgänglighet och rörlighet för alla, hinder för genomförande, med mera. Kärnan i detta projekt är att granska konceptet smart city genom en social hållbarhetslins. Den empiriska inriktningen är urbana offentliga utrymmen och planering och design för tillgänglighet och mobilitet för alla. Detta inkluderar universell utformning av allmänna utrymmen och offentliga byggnader, policyer för tillgång till kollektivtrafik och taxitjänst, digitala tjänster för information och tillgänglighet. Projektet genomförs av sektorns institution Nordregio i samarbete med Nordens välfärdscenter.

Flera projekt genomförs under de temagrupper som inrättats för att genomföra samarbetsprogrammet, till exempel projektet *Transport support for elders and handicapped in the Nordic rural regions*.⁵⁶ Projektet är en del av ett annat pågående projekt, *Regional disparities and the geography of service within the Nordic countries*.⁵⁷

Funktionshindersperspektiv nämns inte i Nordiskt Atlantsamarbetes (NORA) strategi 2020, men NORA kan stödja projekt på detta område. Projekten måste vara lösningsorienterade (produktutveckling, serviceutveckling eller liknande) och baseras på innovativa idéer eller förslag. NORA har ett projekt i sin portfölj. Det är upp till de nordatlantiska aktörerna att söka stöd (myndigheter, organisationer, företag, individer).

NORA:s projekt *Adgang for handicappede* har arbetat för att förbättra tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning till turistplatser i nordvästra Norden. En handbok ska utvecklas för att utgöra grunden för utbytet av lösningar för "bästa praxis" i de

---

⁵⁴ <https://nordregio.org/publications/the-right-to-access-the-city-nordic-urban-planning-from-a-disability-perspective/>

⁵⁵ <https://nordregio.org/research/planning-and-designing-the-inclusive-smart-city/>

⁵⁶ <https://nordregio.org/research/transport-support-for-elders-and-handicapped-in-the-nordic-rural-regions/>

⁵⁷ <https://nordregio.org/research/regional-disparities-and-the-geography-of-service-within-the-nordic-countries/>

deltagande länderna. Handboken är avsedd som ett verktyg för myndigheter och aktörer inom turistsektorn i regionen. Handboken ger företag verktyg för att identifiera brister i tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning.⁵⁸

I regionalsektorens kommande samarbetsprogrammet för regional utveckling och planläggning 2021–2024 nämns funktionshindersperspektivet som en viktig fråga i relation till hur den staden kan utgöra en ram kring "det goda livet" för alla som bor och arbetar i, eller besöker regionen. Här beskrivs även hur man kan säkerställa en varierad bostadsstruktur så att alla, oavsett ålder, livssituation, funktionsförmåga eller inkomst, ska ha samma möjligheter att leva hållbara liv och välj var och i vilken typ av bostäder de vill bo.

Digitalisering

Deklarationen Digital North utgör den strategiska ramen för nordiskt och nordiskt-baltiskt samarbete kring digitalisering under Nordiska ministerrådet för digitalisering (MR-DIGITAL).⁵⁹ Deklarationen sätter specifika mål för samarbetet och ser digitalisering som ett viktigt verktyg för att stödja arbetet med stora samhällsutmaningar som klimat, hållbar utveckling, social integration, säkerhet med mera.

Personer med funktionsnedsättning omnämns inte specifikt i styrdokumentet. Samarbetet är primärt organiserat kring sakkunniga rådgivare på de nordiska ländernas digitaliseringsmyndigheter.

MR-DIGITAL har sedan 2019 finansierat ett nordiskt nätverk för webbtillgänglighet med följande mål:

- Sharing knowledge and experiences on how to ensure that public sector bodies provide and regularly update a detailed, comprehensive and clear accessibility statement on the compliance of their websites and mobile applications with the European Web Accessibility Directive.
- Sharing knowledge and experiences on how to provide an adequate and effective enforcement procedure.
- Sharing knowledge and experiences on monitoring and reporting the compliance of websites and mobile applications of public sector bodies with the accessibility.
- Requirements.

---

⁵⁸ <https://nora.fo/projects/project/100>

⁵⁹ <https://www.norden.org/sv/node/4816>

- Sharing best practises in guidance and materials aimed at the public sector bodies.

MR-DIGITAL kommer i nästa steg att inleda arbetet 2021 med att utveckla indikatorer för digital inkludering, utöver internationella index (EU, OECD och FN) för digital omställning, och på så sätt få bättre kunskap om digitala "luckor" i de nordiska länderna.

För att utveckla indikatorer för digital inkludering behövs ett nära samarbete med de nordiska statistikbyråerna så att nödvändig information kan samlas in, uppdateras och jämföras mellan de nordiska länderna.

Gällande vision 2030 har MR-DIGITAL lagt in följande mål under området social hållbarhet:

- Strengthen Nordic leadership in the EU and globally on the digital transformation of our societies by highlighting sustainable, fair and inclusive practices, which place humans in the centre of such transformation by:
- Promoting ethical and transparent guidelines, standards, norms and principles which can guide when and how digital technologies and applications can be used, e.g. in relation to regulation of the platform economy.
- Increasing awareness of digital gaps and inequalities by monitoring and supporting development of digital skills, and promoting diversity and transparency in the data used for digital solutions.
- Promoting access to digital infrastructures and services in all parts of society.

Integration

Situationen för flyktingar och andra invandrare med funktionsnedsättning samt hur integration kan främjas för personer med behov av tillgänglighet, har ännu inte varit uppe som tema inom integrationssamarbetet. Sekretariatet avser att lyfta temat till den högnivågrupp som koordinerar det nordiska samarbetet om integration.

I nuvarande ledningsdokument omnämns inte personer med funktionsnedsättning explicit. I praktiken säkerställs tillgänglighet när det gäller tillgång till aktiviteter och information.

Clearingcentralen, som ansvarar för att samla in och sprida information om integration, arbetar kontinuerligt för att följa

riktlinjerna för digital spridning i den offentliga sektorn och tillämpar riktlinjerna för tillgänglighet för webbinnehåll, WCAG 2.0.⁶⁰

När det gäller tillgång till aktiviteter används råden i publikationen Möten för alla.⁶¹

Samarbetsprogrammet för integration av flyktingar och invandrare har stöttat projekt med särskilt fokus på funktionshinder. Inom äldreområdet har en rapport om invandrare till demensinriktad vårdpersonal utarbetats. Rapporten har översatts till fyra språk och publicerades i april 2020.⁶²

Dansk flyktinghjälp har också fått stöd från integrationsprogrammets pool för att identifiera effektiva anställningsinsatser för flyktingar som är psykiskt sårbara, har symtom på trauma eller är traumatiserade.⁶³ Resultaten av undersökningen har delats i relevant fora under 2019–2020.

Nästa steg kan vara att sätta ämnet på referensgruppens dagordning och samla in kunskap (utmaningar och bästa praxis) från myndigheter som ansvarar för integration i de nordiska länderna. Detta skulle bidra till att identifiera specifika problem som integrationsprogrammet kan hantera.

En kartläggning och analys kommer att behövas för att belysa de särskilda hinder som invandrare med funktionsnedsättningar möter i Norden. Detta kommer att stärka grunden för beslutsfattande när det kommer till prioriteringar och i högre grad starta initiativ som kan skapa en positiv förändring.

Samarbetsprogrammet för integration av flyktingar och invandrare bidrar till att lyfta Vision 2030:s mål 7 och 12. Funktionshinderspersionen i kombination med målgrupperna i integrationsprogrammet säkerställer att en minoritet inom minoriteten (invandrare med funktionsnedsättningar) ingår i förverkligandet av visionen och att målen för väl fungerande arbetsmarknader och förtroende och sammanhållning i Norden även inkluderar utsatta grupper.

---

⁶⁰ <https://nordicwelfare.org/integration-norden/>

⁶¹ <https://nordicwelfare.org/publikationer/moten-for-alla-2/>

⁶² <https://nordicwelfare.org/nyheter/fokus-pa-invandrare-med-demens-i-ny-handbok-for-varpersonal/>

⁶³ <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1299508&dswid=-7970>

Kommunikation

Nordiska ministerrådets kommunikationsavdelning har under de senaste åren vidtagit en rad åtgärder för att det som kommuniceras ska vara tillgängligt för alla. Detta slås också fast i ministerrådets kommunikationsstrategi.⁶⁴ Avdelningen har också synliggjort området mer och uppmärksammat behovet av att bättre bevaka nordiskt samarbete om funktionshinder, och hur barn, unga och vuxna med funktionsnedsättning har det i Norden. En sida där funktionshinderssamarbetet presenteras har uppdaterats.⁶⁵

Nordiska ministerrådets kommunikationsstrategi 2020–24⁶⁶ har bland annat utgångspunkt i Vision 2030. I punkten Ett socialt hållbart Norden, säger visionen att vi ska vara inkluderande och fokusera på jämlikhet. Detta inkluderar även funktionshindersområdet. Speciellt återspeglas detta i den allmänna kommunikationen, publikationerna och de digitala aktiviteterna – inklusive webbplatsen.

Nordiska ministerrådets kommunikationsavdelning bidrar också med en seniorrådgivare som ansvarar för att skapa synlighet för området. Detta innebär att kommunicera om det politiska arbetet och från aktuella aktiviteter på fältet, till exempel genom nyheter, intervjuer, videor och insatser i sociala mediekkanaler och kommunikation om aktuella konferenser.

Publikationer

EU-krav om tillgänglighet

Nordiska ministerrådets responsiva, digitala publikationer är anpassade till Nivå AA i Web Content Accessibility Guidelines (WCAG 2.0). Riktlinjerna definierar hur innehållet på webben ska göras mer tillgängligt för personer med funktionsnedsättning. Norden.org följer dessa riktlinjer.

Skärmläsare

Online-publikationerna kan läsas av skärmläsare. Alternativtexter på bilder och grafer hjälper läsare med nedsatt syn att förstå det grafiska innehållet, eftersom skärmläsaren kan läsa den alternativa texten.

---

⁶⁴ http://nordlys.norden.org/videnogvaerktoejer/Kommunikationsvaerktoejer/komm%20bib/web_KOMM-UT.pdf

⁶⁵ <http://www.norden.org/funktionshinder>

⁶⁶ <https://www.norden.org/sv/publication/nordiska-ministerradets-kommunikationsstrategi-2020-2024>

Design

Kommunikation testar tillgängligheten i publikationerna med olika verktyg innan de publicerar dem. Exempelvis testas färgkontraster. 2020–2021 är planen att se över den visuella identiteten. Då kommer kommunikationsavdelningen att titta på hur den fungerar digitalt och fokusera på tillgänglighet, inklusive färger.

Om bilder

Från designhandboken: Bilder måste uttrycka närvaro, äkthet och liv. De måste vara könsbalanserade och normkritiska för att undvika stereotyper I Nordiska ministerrådets fototävling för ungdomar 2019 var 25 procent av de vinnande bilderna på personer med funktionsnedsättning.

Web

Varför är webbtillgänglighet viktigt?

Det gagnar alla användare att webbsidor och applikationer är tillgängliga. Naturligtvis gagnar det i särskild hög grad människor med olika funktionsnedsättningar, som till exempel synnedsättning, färgblindhet eller fysiska funktionsnedsättningar.

Norden.org och tillgänglighet

Norden.org är byggd efter kraven i Web Content Accessibility Guidelines (WCAG 2.0). Det vill säga, hemsidan lever upp till de gällande riktlinjerna.

Från 23 september 2020 gäller nya krav (WCAG 2.1). Det betyder bland annat, att även dokument och videomaterial, som visas på norden.org, ska vara tillgängligt för människor med funktionsnedsättning, och att det ska finnas en tillgänglighetsdeklaration på webben som beskriver hur vi hanterar kraven.

Hur säkrar vi tillgänglighet?

Tillgängligheten övervakas löpande på norden.org via verktyget Siteimprove, som screenar för tillgänglighetsfel så som exempelvis bilder utan alt-text eller fel struktur i överskrifter.

Webbleverantören, FFW, har fått i uppgift att före september 2020 se till att den tekniska tillgängligheten på webbplatsen uppfyller den nya WCAG 2.1-standarden. Detta gäller till exempel tydligare markering av länkar, bättre kontrast i skrift med mera.

Text och bilder

Text på norden.org kan läsas med en skärmläsare. Användaren kan navigera genom innehållet utan att använda mus, och länkar namnges ofta, vilket ger användaren kunskap om exakt vad som kan klickas på.

Senast i september ska kommunikationsavdelningen se till att alla bilder och diagram är försedda med alternativ text, så att användare med synnedsättning kan dra nytta av det grafiska innehållet – och alla länkar måste följa riktlinjerna.

Dokument

Kommunikation fokuserar på att minimera användningen av pdf-dokument på webbplatsen och istället göra informationen tillgänglig som "vanlig webb" (html). Detta gäller för de digitala publikationerna. De dokument som finns kvar på norden.org ska vara tillgängliga för alla, inklusive de som använder skärmläsare. Arbetet pågår för närvarande med att hitta en lösning som uppfyller riktlinjerna och också är hållbar med tanke på resurser – till exempel genom att göra vissa typer av dokument tillgängliga på begäran.

Video

På norden.org är det möjligt att titta på web-TV och video från olika evenemang, till exempel Nordiska rådets session, priser, offentliga möten och så vidare. Många videor har undertexter, men inte alla. Från och med 23 september 2020 måste allt nytt videomaterial på norden.org textas. En inspelad live-stream kan dock ses som en video i 14 dagar utan textning. Det kommer att vara upp till en konkret redaktionell bedömning om den enskilda videon sedan ska textas eller tas bort från norden.org.

Nästa steg

Nätverket för integrering av funktionshindersperspektiv vid Nordiska ministerrådets sekretariat har hållit uppskattade möten då de gett en möjlighet att diskutera perspektivet, initiativ, utmaningar och möjligheter på tvärs genom sektorerna. Dessa möten kommer fortsätta att genomföras.

I november 2020 genomförs en inspirationsworkshop där NMRS nätverk diskuterar nästa steg med medlemmar i funktionshindersrådet samt företrädare för unga med funktionsnedsättning. Sektorerna kommer själva fram till vad som behöver göras inom just deras område. Dessa åtgärder hanteras sedan inom sektorn och följs upp 2021. Funktionshindersrådet och Nordens välfärdscenter kan användas som resurs för att exempelvis hitta experter och företrädare som kan involveras i planering och genomförande av aktiviteter.

Nordens välfärdscenter
Box 1073, SE-101 39 Stockholm
Slupskjulsvägen 30
Tel: +46 8 545 536 00
info@nordicwelfare.org

Nordens välfärdscenter
c/o Folkhälsan
Topeliusgatan 20
FI-00250 Helsingfors
Tel: +358 20 741 08 80
info@nordicwelfare.org

**Nordens
välfärdscenter**